

– en wat zou het me kunnen schelen te vallen –
zodat ik daarboven aan je zijde kon zijn:
wat zou ik je innig kussen!
Als ik een koningszoon was,
zou je heel goed bij me passen,
mijn zusjefief, mijn geliefde.”

xxvi *Verteld*

Toen Nicolette Aucassin hoorde, kwam ze naar hem toe, want ze was niet ver daarvandaan. Ze ging de hut binnen en sloeg haar armen om zijn hals, kuste hem en omhelsde hem.

“Mijn lieve vriend, wat heerlijk dat ik je weer zie!

– En jij, mijn lieve vriendin, wat heerlijk je terug vinden!”

Ze kustten en omhelsden elkaar, en hun vreugde was groot.

“Ach, lieve vriendin, zei Aucassin, zojuist raakte ik ernstig gewond aan mijn schouder en toch voel ik, nu ik jou bij me heb, geen enkele pijn”.

Zij bevoelde zijn schouder en constateerde dat hij uit de kom geschoten was. Zij manipuleerde hem en trok er zo aan met haar blanke handen⁴⁴ dat, omdat God die geliefden bemint⁴⁵ dat zo wilde, zij hem weer op zijn plaats kreeg. Zij plukte vervolgens bloemen, vers gras en groene bladeren, die zij op zijn schouder bond met een slijp van haar hemd. En hij was weer helemaal beter.

“Aucassin, zei ze, mijn lieve vriend, denk na over wat je nu wilt gaan doen: als je vader morgen dit bos laat uitkammen en men mij vindt, zal men mij doden, wat ook jouw lot mag zijn.

– Echt, ik zou daar erg bedroefd om zijn, mijn allerliefste vriendin, maar als ik er iets aan kan doen, zullen ze je nooit te pakken krijgen”.

Hij bestreeg zijn paard en zette zijn lief voor zich terwijl hij haar kustte en omhelsde. Zo bereikten zij het open veld.

xxvii *Gezongen*

De mooie, blonde, edele
en verliefde Aucassin
kwam uit het grote bos
met zijn geliefde in zijn armen,
voor zich op de zadelboog.
Hij kust haar ogen, haar voorhoofd,
haar mond en haar kin.

Zij vraagt hem:

“Aucassin, mijn geliefde,
naar welk land zullen wij gaan?”

– Lieve vriendin, hoe moet ik dat weten?

Het kan me niet schelen waar we heen gaan,

naar een woud of een afgelegen plek,

als ik maar bij je ben”.⁴⁶

Zij trekken door dalen en bergen,
door steden en dorpen.

’s Morgens bereikten ze de zee⁴⁷

en stapten af op het zand

langs de kust.

xxviii *Verteld*

Aucassin was afgestegen, samen met zijn vriendin, zoals u gehoord hebt. Hij hield zijn paard bij de teugel en zijn geliefde bij de hand. Ze begonnen langs de kust te lopen.

Aucassin zag een schip voorbij gaan en zag de kooplieden die vlak onder de kust zeilden. Hij gaf ze een teken en ze kwamen naar hem toe. Hij kreeg gedaan dat ze hen inscheepten.

Toen zij in volle zee waren, brak er een hevige, beangstigende storm los, die hen van land tot land voerde, totdat zij in een vreemd land arriveerden en de haven van de vesting van Torelore binnenvoeren.

Zij vroegen welk land dit wel was en kregen tot antwoord dat dit het land was van de koning van Torelore; daarop vroeg Aucassin wat dat voor een man was en of hij oorlog voerde. Men antwoordde hem: “Ja, hij is in een verschrikkelijke oorlog verwickeld”.

Hij nam afscheid van de kooplieden die hem in Gods hoede bevolen. Hij steeg te paard, het zwaard aan zijn zij, zijn geliefde voor zich, en reed net zo lang tot hij de vesting bereikte.

Toen hij vroeg waar de koning was, antwoordde men hem dat deze te bed lag: hij was net vader geworden. “En waar is zijn vrouw dan?” Men antwoordde hem dat zij op het slagveld was waar zij de inwoners van het land aanvoerde. Aucassin was verbijsterd toen hij dit hoorde. Hij begaf zich naar het paleis waar hij afsteeg samen met zijn vriendin. Terwijl zij zijn paard vasthield, ging hij het paleis binnen, het zwaard aan zijn zij, en nadat hij enige tijd gelopen had kwam hij in de kamer waar de koning te bed lag.

De hoofse en edele Aucassin
gaat de kamer binnen.
Hij komt bij het bed
waarin de koning ligt;
recht voor hem blijft Aucassin staan
en spreekt tot hem. Hoor maar wat hij zei:
"Zeg! Gek die je bent, wat doe jij hier?"
De koning antwoordde hem: "Ik lig in bed, ik heb zojuist een zoon ge-
kregen.
Als mijn maand er op zit
en ik weer helemaal hersteld zal zijn,
dan zal ik de mis gaan horen,
zoals mijn voorgeslacht deed,⁴⁸
en daarna zal ik ferm de strijd weer opnemen
tegen mijn vijanden:
dat ben ik vast van plan".

xxx *Verteld*

Toen hij de koning dit hoorde zeggen, graaide Aucassin alle lakens bij elkaar die de koning bedekten en smeet ze door de kamer. Achter zich zag hij een stok; hij pakte die, kwam terug en begon erop te slaan: hij sloeg de koning zo hard dat het niet veel scheelde of hij had hem gedood.

"Ach, beste heer, zei de koning, wat wilt u van mij? Bent u gek geworden mij te slaan in mijn eigen huis?"

– Bij het hart van God, antwoordde Aucassin, vile hoerenzoon, ik zal u doden als u mij niet belooft dat nimmermeer een man in uw land in zijn bed blijft liggen na de geboorte van een kind.⁴⁹

De koning beloofde het hem. Toen die belofte gegeven was, zei Aucassin: "Sire, leid mij nu daarheen waar uw vrouw bevel voert over het leger.

– Volgaarne, heer", antwoordde de koning. Hij bestreeg een paard en Aucassin het zijne, terwijl Nicolette in de vertrekken van de koningin bleef.⁵⁰

De koning en Aucassin reden net zolang tot ze arriveerden op de plaats waar de koningin zich bevond; ze kwamen midden in de strijd terecht waar gevochten werd met rotte wilde appels, eieren en verse kazen.⁵¹ Aucassin zag dit alles met de grootste verbazing aan.

Aucassin hield halt en,
leunend op zijn zadelboog,
bekeek hij aandachtig
deze hevige veldslag.
De strijders hadden zich gewapend
met vele verse kazen,⁵²
rotte wilde appels
en enorme champignons.
Degene die het water in de poelen het meest vertroebelt
wordt uitgeroepen tot overwinnaar.
De dappere en noble Aucassin ziet dat alles aan
en barst in lachen uit.

xxxii *Verteld*

Bij het zien van deze merkwaardige vertoning ging Aucassin naar de koning en vroeg hem: "Sire, zijn dat uw vijanden?"

– Welzeker heer, antwoordde de koning.

– Wilt u dat ik wraak op hen neem?

– Jazeker, zei hij, heel graag".

Aucassin greep zijn zwaard, begaf zich tussen de strijgenden en begon links en rechts klappen uit te delen, waarbij hij velen doodde. Maar toen de koning zag dat hij hen doodde, greep hij hem bij het bit van zijn paard en zei: "Ach, beste heer, dood hen niet op deze manier!"

– Hoezo, zei Aucassin, wilt u niet dat ik wraak op hen neem?

– Heer, zei de koning, u bent al te ver gegaan. Wij hebben niet de gewoonte elkaar te doden". De tegenstanders slaan op de vlucht en Aucassin en de koning keren terug naar de vesting van Torelore. En de inwoners van het land zeggen de koning dat hij Aucassin moet verjagen uit zijn land en Nicolette bij zijn zoon laten blijven, want zij leek een vrouw van goede familie.

Nicolette hoorde dit en was er niet bepaald gelukkig om; zij begon te zingen.

xxxiii *Gezongen*

"Heer koning van Torelore,
zei de schone Nicolette,
uw onderdanen denken zeker dat ik gek ben:

Crisis!

Ook al zou men Enide constant bespieden, nooit zou men haar op iets dwaas, iets gemeens of iets laaghartigs kunnen betrappen. Ze had zo'n uitstekende opvoeding genoten dat ze uitblonk in alle goede eigenschappen die een dame maar kan hebben, en ook in gulheid en in kennis. Iedereen hield van haar om haar nobel karakter; iedereen beschouwde het als een voorrecht als hij iets voor haar kon doen. Geen mens sprak kwaad van haar, want er was gewoon geen kwaad van haar te spreken! In het hele koninkrijk of in het keizerrijk was er geen vrouw van zulke goede zeden.

Erec nu was zo verliefd op haar dat hij niet meer maalde om wapenfeiten, en niet meer naar tournooien ging. Daar had hij geen zin meer in: hij ging liever zijn vrouw het hof maken; hij maakte van haar zijn vriendin en zijn maîtresse. Zijn hart en zinnen waren erop gespist haar te omhelzen en te kussen: ander vermaak wilde hij niet.

Zijn makkers vonden dat verschrikkelijk. Onder elkaar beklagden ze zich er vaak over dat hij veel te veel van haar hield. Het was vaak pas na de middag dat hij opstond en haar alleen liet: hij vond dat heerlijk, wat de anderen er ook van dachten. Hij liet Enide dus zo min mogelijk alleen, maar toch was het niet zo dat hij daardoor ook maar iets minder wapens, kleding of geld aan zijn ridders gaf. Er kon geen tournoi plaatsvinden of hij zond hen erheen, rijk uitgerust en gekleed. Hij gaf hun goed uitgeruste strijdrossen om aan tournooien en steekspelen deel te nemen, hoeveel hem dat ook kostte. Al zijn baronnen zeiden dat het heel jammer was en een groot verlies dat iemand als hij niet meer de wapens wilde dragen. Er werd zozeer, door allerlei mensen, ridders zowel als schildknapen, op verwijtende toon over hem gesproken, dat Enide opving dat haar man het riddersdaal en de daarbij behorende plichten verzaakte: zijn leven was compleet veranderd. Ze leed daaronder, maar durfde dat niet te laten merken, want haar man zou het wellicht verkeerd kunnen opvatten als ze het hem zei. Het bleef dus geheim tot een ochtend, toen ze nog in bed lagen, waar ze veel genoegens hadden gesmaakt; met de monden op elkaar lagen ze in elkaars armen, dolverliefd als ze waren. Hij sliep, zij was wakker. Ze herinnerde zich wat er over haar man werd gezegd door de mensen uit de streek. Toen die gedachte weer bij haar boven kwam, kon ze haar tranen niet bedwingen; ze was er zo

verdrietig en bezwaard door dat ze per ongeluk iets zei dat ze zich later ontzettend kwalijk zou nemen, ook al bedoelde ze er niets kwaads mee.

Ze liet haar blikken over haar man glijden, van top tot teen, en toen ze zijn schone lichaam en zijn stralend gelaat zag, moest ze zo huilen dat haar tranen op de borst van haar man vielen, terwijl ze zei:

“Ach, waarom toch verliet ik mijn land? Wat kwam ik hier zoeken? De aarde zou me moeten verzwelgen, nu de beste ridder, die veel dapperder en fierder, mooier en hoofser was dan ooit enige graaf of koning, om mij alle ridderschap heeft opgegeven. Ik heb hem dus te schande gemaakt, en dat heb ik nooit gewild.”

Vervolgens zei ze tegen hem:

“Was je daar maar nooit geweest!”

Toen zweeg ze.

Erec sliep niet erg diep, en heeft het dus gehoord in zijn slaap; hij werd wakker door wat ze zei, en was erg verbaasd toen hij haar zo zag huilen. Hij vroeg haar dus:

“Zeg eens, mijn lief, waarom moet u zo huilen? Waar bent u boos of verdrietig over? Ik wil het echt weten, zeg het me dus, lieve vriendin, en verberg het niet voor me: waarom heeft u gezegd dat ik daar beter maar nooit was geweest? Dat werd om mij gezegd, niet om een ander, ik heb best gehoord wat u zei.”

Toen raakte Enide in paniek; bang en ontzet zei ze:

“Heer, ik weet werkelijk niet waar u het over heeft.”

“Mevrouw, waarom ontkent u? Het helpt u niets als u doet of er niets aan de hand is: u hebt gehuild, dat zie ik duidelijk, en u huilt niet voor niets. Al slapend heb ik gehoord wat u zei.”

“Ach heer, het kan niet dat u iets gehoord hebt, ik denk dat u hebt gedroomd.”

“Nu vertelt u me leugens! Ik hoor u overduidelijk liegen; u zult er nog spijt van krijgen als u me niet de waarheid vertelt.”

“Heer, als u er dan zo op aandringt, dan zal ik u de waarheid vertellen, maar ik ben bang dat u dat heel vervelend zult vinden. Alle mensen in ons land, of ze nu zwart, blond of rood haar hebben, zeggen dat het doodzonde is dat u de wapens niet meer hanteert. Uw roem is er door verminderd. Vorig jaar nog zei iedereen steeds dat men in de hele wereld geen betere of dapperdere ridder kende: uw gelijke was er niet. Nu drijven ze de spot met u, oud en jong, klein en groot, en iedereen vindt u slap. Denkt u soms dat ik het niet erg vind als ik ze op u hoor afgeven? Ik vind het vreselijk als men dat zegt, en ik vind het nog erger als ze mij de schuld ervan geven. Ik krijg de schuld, daar lijd ik onder, en ze zeggen er ook bij waarom: ik heb u zo in mijn netten verstrikt dat u er uw roem

Zo ligt het meisje met zichzelf te worstelen. Ze zucht diep en denkt dat ze gek wordt. Zo gaat dat als je liefdesles krijgt. En maar woelen en maar draaien in bed. Aldus belooft de Godin van de Liefde haar volgelingen. Het meisje heeft haar deel gekregen en dat zal zij de rest van haar leven weten!

Vreselijk vond ze het dat Ferguut van dit alles niets wist. Ze zou beter tegen deze kwelling opgewassen zijn als ook de ridder zijn deel zou hebben. Daarom had ze het des te zwaardere. Uiteindelijk besloot ze op te staan en naar Ferguut te gaan, die absoluut niet aan haar denkt en echt niet weet dat zij verliefd op hem is.

Ze trok een zijden hemd aan en daaroverheen een hermelingen mantel. Zonder geluid te maken is zij voetje voor voetje—ze moest er niet aan denken dat iemand haar zou horen—naar zijn kamer geslopen, opende de deur en liep naar het bed. Ze zag dat Ferguut sliep...

Lang stond zij daar in gedachten: 'In hemelsnaam,' zei ze, 'wat moet ik tegen die ridder zeggen als hij wakker wordt?'

Ze stond op het punt terug naar haar eigen bed te gaan toen de Godin van de Liefde haar overreedde om de ridder zachties wakker te maken en haar hart uit te storten.

Galiène bleef te bang om het de ridder te vertellen. De Godin van de Liefde ging haar wederom opjagen en drong erop aan haar gevoelens en gemoedstoestand aan de ridder kenbaar te maken: zelfs de grootste botterik zou medelijden krijgen met de pijn die zij leed!

Ze wrong haar handen in grote rouw, weende en zuchtte diep, want het leek haar een enorme blamage. Ze tastte met haar hand over zijn borst waar zijn hart zat.

Ferguut schrok wakker en vond Galiène knielend voor zich, tranen met tuiten huilend. Hij greep haar beet en zei: 'Jonkvrouw, u bent gevangen!' 'Zeg mij, wat zoekt u hier?'

Galiène sprak: 'Ik ben naar u gekomen, mijn lief, omdat mijn

liefde voor u mij gevangen houdt. Als u mij niet troost dan zal ik sterven. Mijn liefde voor u doet mij veel pijn. Ik heb mijn hart verloren, dat naar u is toegegaan. Waar is mijn hart, lief? Zeg me waar het is, lieverd. Geef me mijn hart terug, alstublieft!

Ferguut sprak: 'Houdt u mij voor de gek, jonkvrouw? Ik heb uw hart nooit gezien. Het is hier niet geweest! Maar ik zeg u, als ik het had dan gaf ik het u niet terug. Maar ik heb het echt niet gezien. Maak dat u wegkomt, jonkvrouw!'

'Ach heer ridder, zeg dat nooit meer! U hebt mijn hart wel degelijk, al hebt u er niet naar omgekeken. U doet mij pijn door mij weg te sturen. Mijn hart is altijd tot uw dienst. En met mij mag u doen wat u wilt. Zonder u zal ik nooit meer gelukkig zijn. Door u voel ik mij zo ellendig. U beschikt over mijn leven en mijn dood...'

FERGUUT sprak vriendelijk: 'Jonkvrouw, ik heb hele andere dingen aan mijn hoofd dan dat soort zaken. Ik heb een tweegevecht op mij genomen, waar ik niet onderuit kan. Maar, jonkvrouw, als ik aan het langste eind trek dan zal ik terugkeren, en dan mag u mij in de liefde onderwijzen. Dan zult u over mijn liefde kunnen beschikken en God weet, over alles wat verder in mijn macht ligt. Maar ik bid u dat u mij uitstel verleent totdat ik met de Ridder van de Zwarte Rots gesproken heb, wat daarvan ook moge komen. Zelfs een keizerin zou ik mijn liefde weigeren als ik niet eerst met Gods goedvinden de Ridder overwonnen heb!'

Na dit antwoord is het meisje terug naar haar bed gegaan. Ze voelde zich doodongelukkig en schaamde zich diep dat ze de jongeman haar liefde verklaard had, en dat hij die haar geweigerd had. Het spijt haar dat ze leeft. Ze vond het intens slecht van zichzelf dat ze deze misstap had gezet. Ze zou, zei ze het ene moment, zichzelf van kant maken, om zo haar verdriet kwijt te raken. Het andere moment zei ze dat in haar familie nog nooit